

туриш пайтида ерга қўл билан суянишдан очиқ-ойдин қайтарилмоқда.

→Эътироз:

Ибн Умар розияллоҳу анҳумонинг ҳадиси икки жиҳатдан заифдир:

1. Муҳаммад ибн Абдулмалик мажҳулдир.
2. Бу ривоят сиқаларнинг ривоятига хилофдир. Маълумки, муҳаддислар ва бошқа аҳли илмларнинг қоидасига кўра сиқаларга хилоф бўлган ҳадис шоз ва рад қилингандир.

Бунга қуйидагича жавоб берамиз:

1. Муҳаммад ибн Абдулмалик ибн Занжуҳ Бағдодий Абу Бакр Ғазол Имом Аҳмад роҳматуллоҳи алайҳнинг асҳобларидан бўлган. Ундан икки шайхдан бошқа тўрт муҳаддис ривоят қилган. Насоий уни сиқа деган. Ибн Абу Ҳотим айтади: “Отам ундан ҳадис эшитган. У содуқдир”. Ибн Ҳиббон ҳам уни сиқалар орасида зикр қилган. Балки бу ўринда Муҳаммад ибн Абдулмалик ибн Занжуҳни Муҳаммад ибн Абдулмалик ибн Абу Маҳзурага чалкаштираётган бўлишса керак. Дарҳақиқат Ибн Қаттон Муҳаммад ибн Абдулмалик ибн Абу Маҳзурани мажҳул деган. Заҳабий ҳам “Мезон”да уни нотаниш, деган.
2. Сиқаларга хилоф бўлган ривоят шоз ва мардуд бўлиши учун уларнинг ривоятига очиқчасига қарши келган бўлиши лозим. Яъни бирини қабул қилиб, иккинчисини рад этиш лозим. Ҳофиз “Нухба”нинг 35-саҳифасида бунинг баёнини қилган. Бу жойда эса ундай эмас. Чунки Абу Довуд шайхларининг тўрттасидан бу ривоятни келтирган. Ибн Рофеъ айтади: “Кишининг қўлига суянган ҳолда намоз ўқишидан қайтардилар”. Ибн Шабух айтади: “Кишининг намозда қўлларига суянишидан қайтардилар”.

Муҳаммад ибн Абдулмалик ибн Занжуҳнинг лафзи бу икки лафзни инкор қилмайди, балки Муҳаммад ибн Абдулмалик ибн Занжуҳнинг ривоятида уларнинг ривоятидаги мутлақликни қайдлайдиган қўшимча мавжуд. Яъни: “Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам киши қачон намозда турса икки қўлига суянишидан қайтардилар”. Бу ерда шозликдан бирор нарса йўқ. Шоз деганда сиқанинг ривояти сиқалар ривоятига хилоф тарзда бўлишига айтилади. Сиқанинг ўзи ривоят қилиб, бошқалар уни ривоят қилмаган бўлса буни шоз дейилмайди. “Тадрибур Ровий”да буни батафсил баён қилинган. Бунинг устига Муҳаммад ибн Абдулмалик ибн Занжуҳнинг ривоятини Набий соллаллоҳу алайҳи васалламнинг ва саҳобаи

киромларнинг феъллари ҳамда кўплаб тобеъинларнинг сўзлари қувватлайди. Уларда қўлларга суяниб қиёмга туриш макруҳлиги айтилган. Бу ҳадиснинг маъносини шундай тарзда қувватли экан, уни рад қилиш тўғри бўлмайди...

24-Матн:

Иккинчи ракатда биринчи ракатда қилган сўз ва феълларга ўхшашини амалга оширардилар. Фақат у зот иккинчи ракатда биринчи ракатдаги киришишни қилмас, тааввузни айтмас ва намозларининг дастлабки такбирларидан бошқа бирор жойда икки қўлларини кўтармас эдилар.

24-Матннинг далиллари:

هُلِّلَا يَلِّصُ هَلَلَا لَوْسَرَ انِي لَعَجَخ : لَاق ، ام هَنَعُ هَلَلَا يَضَرَّ هَرْمَس نَب رِبَاج نَع-١
اونكسا ، سُمُش لِيخ بَانَدَا هَنَّاكُ مُكَيْدِيَا يِعْفَار مُكَارَا يِلَام " : لَاق فَمَلَسَو هَيَلَع
" هَلَلَا يَلِّصُ لِي ف "

1. Убайдуллоҳ ибн Қибтийядан, у Жобир ибн Самура розияллоҳу анҳудан ривоят қилади: “Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам олдимизга чиқиб: **“Нимага сизларни икки қўлларингизни қайсар отнинг думига ўхшаб кўтараётганингизни кўряпман?! Намозда сокин туринглар”**, дедилар”. Муслим ривояти 1/322.

Ҳадис шариф сокин туришликка далолат қилади. Намозда қўлларни кўтаверишлик бунинг зиддидир.

هُلَلَا لَوْسَر هَالص مَكَب يَلِّصُ أَلَا : دوعسم نَب هَلَلَا دَبَع لَاق : لَاق هَمَقَلَع نَع-٢
هَرْم لَوَا لَلَا هَيَدِي عَفَرِي مَيَف يَلِّصُ فَمَلَس و هَيَلَع هَلَلَا يَلِّصُ

2. Алқамадан ривоят қилинади: “Абдуллоҳ ибн Масъуд розияллоҳу анҳу: “Сизларга Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг намозларини ўқиб берайми?” деб, икки қўлини биринчи мартада кўтарганидан бошқа кўтармади”. 1/35. Термизий ривоят қилган ва: “Ушбу бобда Баро ибн Озиб розияллоҳу анҳудан ривоят қилинган ва ҳадис ҳасандир. Бу Суфённинг ва Куфа аҳлининг сўзидир”, деган. Рижоллари Муслим рижолларидир. Ибн Ҳазм “Талхис”да буни саҳиҳ деган. 1/83. Буни Насай ҳам ривоят қилган.

25-Матн:

Агар иккинчи ракатда иккинчи саждадан бошларини кўтарсалар, чап оёқларини тўшаб унинг устига ўтирар эдилар, ўнг оёқларини

тик тутган ҳолда унинг бармоқларини қиблага юзлантирардилар.

25-Матннинг далиллари:

هُلِّلَا لِيَصْرَهُ لِّلْأَلْوَسْرِ الْعَالِصِ عَلَى نَرْطُنَ أَلْتُلُقَ عَنِّي دَمْلًا تَمْدَقَ لِقِرْحُحِ نَبَأِ ع-١
هُدَى غَضَّو وَيَرْسُيْلُ الْهَلْجَرَ شَرَّتْ فَادُّهَشَّتْ لِي نَعْيِي سَلَجَ أَمْلَفَ مَلَسَ وَهَيْلَعِ
ثِيَدِحِ آدَهَ سَيِّعِ وَبَأَلِّاقِ يَنْمُيْلُ الْهَلْجَرَ بَصَنَ وَيَرْسُيْلُ الْهَلْجَرَ عَنِّي نَعْيِي سَلَجَ
لِأَوْيَرْوُثِ الْبَأَيْفِ سُلُوقٍ وَهَوِّمُ لِعَلِّ الْهَلْجَرَ رَثْكَ أَدْنَعِ هَيْلَعِ لِمَعْلُ أَوْحِي حَصْنِ سَحِ
كَرَابُ مَلِّ نَبَأِ الْهَلْجَرَ وَكُلِّ

1. Воил ибн Хужр розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади: “Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг намозларини кўрай деб Мадинага бордим. У зот ташаҳҳудга ўтирсалар, чап оёқларини тўшар, чап қўлларини чап сонларига қўяр ва ўнг оёқларини тик қилардилар”. Термизий ривояти. Абу Ийсо айтади: “Ҳадис ҳасан саҳиҳдир. Аксар аҳли илмлар наздида амал шунга кўради. Бу Суфён Саврий ва Куфа аҳлининг ҳамда Ибн Муборакнинг сўзидир”.

هُلِّلَا لِيَصْرَهُ لِّلْأَلْوَسْرِ الْعَالِصِ عَلَى نَرْطُنَ أَلْتُلُقَ عَنِّي دَمْلًا تَمْدَقَ لِقِرْحُحِ نَبَأِ ع-٢
هُدَى غَضَّو وَيَرْسُيْلُ الْهَلْجَرَ شَرَّتْ فَادُّهَشَّتْ لِي نَعْيِي سَلَجَ أَمْلَفَ مَلَسَ وَهَيْلَعِ
ثِيَدِحِ آدَهَ سَيِّعِ وَبَأَلِّاقِ يَنْمُيْلُ الْهَلْجَرَ بَصَنَ وَيَرْسُيْلُ الْهَلْجَرَ عَنِّي نَعْيِي سَلَجَ
لِأَوْيَرْوُثِ الْبَأَيْفِ سُلُوقٍ وَهَوِّمُ لِعَلِّ الْهَلْجَرَ رَثْكَ أَدْنَعِ هَيْلَعِ لِمَعْلُ أَوْحِي حَصْنِ سَحِ
كَرَابُ مَلِّ نَبَأِ الْهَلْجَرَ وَكُلِّ

2. Оиша розияллоҳу анҳодан ривоят қилинади: “Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам намозни такбир ва **“Алҳамду лиллааҳи робил ааламийн”**ни қироати билан бошлар эдилар. Қачон рукуъ қилсалар бошларини кўтариб ҳам, тушуриб ҳам юбормас, балки шунинг ўртасида тутар эдилар. Қачон саждадан бошларини кўтарсалар ростланиб ўтирмагунларича сажда қилмасдилар. Ҳар икки ракатда “Таҳийёт”ни айтардилар. Чап оёқларини тўшар эдилар ва ўнг оёқларини тик тутар эдилар. Шайтон уқбасидан қайтарар эдилар ва кишининг йиртқич ястанишидек тирсакларини ястанишидан қайтарар эдилар. У зот намозни салом билан тугатар эдилар”. Муслим ривояти. 1/194.

Оиша онамиз розияллоҳу анҳонинг “Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам шундай қилар эдилар”, дейишлари мутлақ бўлиб, бу у зотнинг икки ташаҳҳудда шундай ўтиришларига далолат қилади. Чунки у киши ушбу ҳадисда ҳар икки ракатда машруъ зикрни баён қилиб, бунинг ортидан ўтириш кўринишини зикр қилмоқдалар. Аслида бу билан аввалги

ҳолатни зикр қилиб, кейинги ҳолатни эсдан чиқариб қўяётганлари йўқ,
балки аввалги ва кейинги ташахҳудларда ҳам шундай ўтирганликларини
айтмоқдалар.